

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

_____ Шинкарук В.Д.

«__» _____ 2018 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 17 від 05. 06. 2018 р.

Завідувач кафедри педагогіки

_____ Р.В. Сопівник

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«ЛІДЕРОЛОГІЯ»**

Галузь знань 23 «Соціальна робота»

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: д.пед.н., доцент кафедри педагогіки Сопівник Р.В.

Київ – 2018 р.

1.

Опис навчальної дисципліни
«Лідерологія»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	23«Соціальна робота»	
Спеціальність	231«Соціальна робота»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	-
Семестр	4	-
Лекційні заняття	30 год.	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	-
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	4 год.	- -

2.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Лідерологія» є передача майбутнім соціальним працівникам знань про важливі соціальні процеси домінування і підлеглості, управління малою групою, формування умінь і навичок побудови міжособистісних взаємин у спільноті в рамках моделей гуманістичного, трансакційного, дистрибутивного, сервантлідерства, готовності до виконання ролей у системі відносин "лідер-послідовники", здатності будувати плідні, конструктивні соціальні стосунки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Лідерологія» є поглиблення, розширення, інтегрування знань про явища, закономірності, теорії, факти, поняття що визначають сутність, походження, типи, приклади влади і лідерства у суспільстві, шляхи досягнення успіху, реалізації лідерського потенціалу, характерні особливості процесу адміністрування і лідерства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: сутність поняття «лідерологія»; основи розвитку і формування лідерських якостей особистості; еволюцію ідей відбору лідерських якостей, основні принципи моделювання структури лідерських якостей майбутнього фахівця; засади самовиховання лідерських якостей: сутність, прийоми, етапи, рефлексія; форми реалізації лідерського потенціалу; приклади лідерства у світовій та національній історії.

вміти: характеризувати процес розвитку і формування лідерських якостей особистості; оптимально підбирати зміст самовиховання лідерських якостей, реалізовувати власний лідерський потенціал у студентському самоврядуванні та молодіжних громадських організаціях.

3.

Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади лідерства: визначення, структура, типологія

Тема 1. Ретроспективний аналіз підходів до визначення поняття «лідерство». Предмет і завдання курсу «Лідерство». Перші письмові роздуми про сутність лідерства. Дослідження проблеми лідерства у епоху Відродження та у XIX-XX століттях. Українські дослідники феномену лідерства.

Тема 2. Сутність понять «лідер» та «лідерство». Сутність понять «лідер» і «лідерство». Стили управління. Еріх Берн про лідера і групу. Поняття «управління», «влада», «адміністрування», «керівництво», (менеджерування). Природна обумовленість лідерства у спільнотах на прикладі вожаківства у тварин.

Тема 3. Адміністрування (менеджерування) і лідерство: характерні відмінності та специфіка. Відмінності між керівником і лідером. Теорії лідерства. Управлінське лідерство. Психологія мас. Приховане управління.

Тема 4. Методика діагностики лідерського потенціалу особистості. Сутність методики діагностики лідерських якостей. Критерії та показники сформованості лідерських якостей. Рівні сформованості лідерських якостей. Орієнтовні методики діагностики лідерства серед студентської молоді.

Змістовий модуль 2. Структура лідерських якостей майбутнього фахівця

Тема 1. Еволюція ідей відбору лідерських якостей. Погляди дослідників на визначення базових якостей лідера у процесі розвитку цивілізації. Блоки якостей лідера. Погляди А. Менегетті, Е. Рогова, Т. Бендас.

Тема 2. Моделювання структури лідерських якостей майбутнього фахівця. Конструювання кластеру якостей лідера. Професійна компетентність. Інтелектуальність. Організаційні здібності. Комунікативність. Сила волі.

Колективізм. Працелюбність. Здоровий спосіб життя. Стресостійкість. Творчість. Харизматичність. Практичне мислення. Емпатія.

Тема 3. Типи лідерства. Аналіз існуючих підходів до типології лідерства. Формальні лідери. Неформальні лідери. Класифікація К. Левіна. Класифікація В.Ольшанського. Типи характеру лідера Г. Лассуелла. Мак-шкала. Порівняльні характеристики трьох категорій керівників (за Г. Екхардтом). Профілі (типи) лідерів за А. Едвардсом.

Тема 4. Феномен резонансного лідерства. Поділ лідерів на резонансних та дисонансних. Ознаки резонансного лідера. Методика відновлення лідерського потенціалу. Коуч-консультанство.

Змістовий модуль 3. Самовиховання лідерських якостей та форми реалізації лідерського потенціалу в НУБіП України.

Тема 1. Самовиховання лідерських якостей: сутність, прийоми, етапи, рефлексія. Сутність поняття самовиховання. Процеси самопізнання, самоутримування, самопримушування. Метод «крок уперед». Самозвіти. Самонавіювання. Програма самовиховання лідерських якостей.

Тема 2. Реалізація лідерського потенціалу особистості. Максвелл Дж.: 21 обов'язкова якість лідера. Манфред Кетс де Врис про розвиток емоційного інтелекту лідера. Дж.Юделовіц, Р.Кох, Р. Филд про лідерство. Антоніо Манегетті про роль ірраціонального у лідерстві.

Тема 3. Форми реалізації лідерського потенціалу в НУБіП України. Класифікація форм виховання лідерських якостей. Масові, групові, індивідуальні форми роботи з метою реалізації лідерського потенціалу. Методи формування лідерських якостей студентів. Маніфестація лідерської поведінки у студентському самоврядуванні та молодіжних громадських організаціях.

Змістовий модуль 4. Приклади лідерства у світовій та національній історії.

Тема 1. Лідерство великих полководців світової історичної сцени.
Олександр Македонський. Пірр Епірський. Ганнібал. Спартак. Юлій Цезар. Святослав Войовник. Чінгізхан (Темучін). Тамерлан. Жанна д'Арк. Наполеон Бонапарт.

Тема 2. Лідерство у політиці та герої національно-визвольної боротьби.
Володимир Великий. Анна Ярославна. Роксолана (Настя Лісовська). Ришельє (Арман Жан дю Плессі). Талейран Шарль Морис. Авраам Лінкольн. Вінстон Черчіль. Індіра Ганді. Джон Кеннеді. Шарль де Голь. Петро Конашевич Сагайдачний. Богдан Хмельницький. Іван Мазепа. Михайло Грушевський. Симон Петлюра. Нестор Махно. Роман Шухевич. Степан Бандера. Євген Коновалець. Василь Стус.

Тема 3. Лідерство в науці та освіті. Видатні винахідники та першовідкривачі України. Феофан Прокопович. Григорій Сковорода. Іван Франко. Ілля Мечников. Зельман Ваксман.

Тема 4. Лідери-господарники України. Марк Порцій Катон. Симиренко Платон Федорович. Терещенко Микола Артемович. Храпливий Євген Васильович. Моторний Дмитро Костянтинівич. Антонець Семен Свиридович. Боровик Олександр Григорович. Скоцик Віталій Євстафійович. Лісітца Алекс. Ніколаєнко Станіслав Миколайович.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижн і	усяо го	у тому числі					усяо го	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади лідерства: визначення, структура, типологія														
Тема 1. Ретроспективний аналіз підходів до визначення поняття «лідерство».	1	8	2	2	-	-	4	9	-	-	-	-	9	
Тема 2. Сутність понять «лідер» та «лідерство».	2	8	2	2	-	-	4	12	2	2	-	-	8	

Тема 3. Адміністрування (менеджерування) і лідерство: характерні відмінності та специфіка.	3	8	2	2	-	-	4	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Методика діагностики лідерського потенціалу особистості.	4	8	2	2	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 1	32		8	8	-	-	16	33	4	4	-	-	25
Змістовий модуль 2. Структура лідерських якостей майбутнього фахівця агропромислової галузі.													
Тема 1. Еволюція ідей відбору лідерських якостей.	5	8	2	2	-	-	4	12	2	2	-	-	8
Тема 2. Моделювання структури лідерських якостей майбутнього фахівця.	6	8	2	2	-	-	4						
Тема 3. Типи лідерства.	7	8	2	2	-	-	4						
Тема 4. Феномен резонансного лідерства	8	8	2	2	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 2	32		8	8	-	-	16	12	2	2	-	-	8
Змістовий модуль 3. Самовиховання лідерських якостей та форми реалізації лідерського потенціалу в НУБіП України.													
Тема 1. Самовиховання лідерських якостей: сутність, прийоми, етапи, рефлексія.	9	8	2	2	-	-	4						
Тема 2. Реалізація лідерського потенціалу особистості.	10	8	2	2	-	-	4						

Тема 3. Форми реалізації лідерського потенціалу в НУБіП України.	11	8	2	2	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 3	24		6	6			12						
Змістовий модуль 4. Приклади лідерства у світовій та національній історії.													
Тема 1. Лідерство великих полководців світової історичної сцени.	12	8	2	2	-	-	4						
Тема 2. Лідерство у політиці та герої національно-визвольної боротьби.	13	8	2	2	-	-	4						
Тема 3. Лідерство в науці та освіті. Видатні винахідники та першовідкривачі України.	14	8	2	2	-	-	4						
Тема 4. Лідери-господарники	15	8	2	2	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 4.	32		8	8			16						
Усього годин	120		30	30	-	-	60	45	6	6	-	-	33

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Ретроспективний аналіз підходів до визначення поняття «лідерства»	2
	Поняття «лідер», «лідерство», типологія лідерства.	2
	Еволюція ідей відбору лідерських якостей та модель формування лідерських якостей	2
	Методики діагностики лідерських якостей студентів.	2
	Форми виховання лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі	2

Методи формування лідерських якостей студентів аграрних ВНЗ	2
Методики самодіагностики лідерського потенціалу	2
Самовиховання лідерських якостей	2
Програма самовиховання лідерських якостей	2
Ваш особистий план розвитку лідерського потенціалу. Корисні поради	2
Тренінгові вправи і рольові ігри як форми самовиховання лідерських якостей у групі	2
Лідерство великих полководців світової історичної сцени.	2
Лідерство у політиці та герої національно-визвольної боротьби.	2
Лідерство в науці та освіті, видатні винахідники та першовідкривачі України.	2
Лідери-господарники України.	2

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

*Перелік питань для підготовки до заліку з дисципліни
«Лідерологія»*

1. Хто такий «лідер»? Що таке «лідерство»?
2. Які якості потрібні лідеру?
3. Лідери-студенти – хто вони?
4. Методики діагностики лідерських якостей студентів
5. Форми виховання лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі
6. Методи формування лідерських якостей студентів аграрних ВНЗ
7. Ретроспективний аналіз підходів до визначення поняття «лідерства»
8. Методики самодіагностики лідерського потенціалу

9. Еволюція ідей відбору лідерських якостей
10. Що таке самовиховання ?
11. Програма самовиховання лідерських якостей
12. Ваш особистий план розвитку лідерського потенціалу. Корисні поради
13. Тренінгові вправи і рольові ігри як форми самовиховання лідерських якостей у групі
14. Типологія лідерства.
15. Модель формування лідерських якостей
16. Лідерство великих полководців світової історичної сцени.
17. Лідерство у політиці
18. Герої національно-визвольної боротьби.
19. Лідерство в науці та освіті. Видатні винахідники та першовідкривачі України.
20. Лідери-господарники України.
21. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Олександра Македонського.
22. Охарактеризуйте діяльність генія політики Володимира Великого.
23. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Спартака.
24. Охарактеризуйте діяльність лідера господарника Симиренка Платона Федоровича
25. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Юлія Цезаря.
26. Охарактеризуйте діяльність лідера господарника Терещенка Миколи Артемовича.
27. Охарактеризуйте діяльність героя національно-визвольної боротьби Михайла Грушевського.
28. Охарактеризуйте діяльність генія науки та нобеліанта України Іллі Мечникова.
29. Охарактеризуйте діяльність героя національно-визвольної боротьби Богдана Хмельницького.
30. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Чінгізхана (Темучіна).

Комплект тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Предметом курсу «Міркування про адміністрування і лідерство» є:

А. теоретичні, прикладні, організаційні, економічні і методичні підходи що визначають сутність, походження, типи, приклади влади і лідерства у суспільстві, характерні особливості процесу адміністрування і лідерства

Б. усі ті явища, закономірності, теорії, факти, поняття що визначають сутність, походження, типи, приклади влади і лідерства у суспільстві, шляхи досягнення

успіху, реалізації лідерського потенціалу, характерні особливості процесу адміністрування і лідерства

В. це ті закономірності, факти, що визначають сутність основних понять «менеджмент», «адміністрування», «лідерство», «управління», «керівництво», характерні особливості процесу адміністрування і лідерства.

2. Встановіть зв'язки між поняттями та їх визначеннями:

1.	Управління	А.	спрямований вплив на систему або окремі процеси, що відбуваються в ній, з метою зміни її стану або властивостей і якостей.
2.	Влада	Б.	спонукання іншої людини робити те, що вона не стала б робити будучи наданою сама собі
3.	Адміністрування	В.	це управління, соціально-політичний менеджмент, розробка і постановка цілей, визначення політики організації
4.	Керівництво	Г.	це довільний (цілеспрямований) вплив на підлеглих людей і їх спільноти, який приводить до їхньої усвідомленої і активної поведінки і діяльності, відповідно намірам керівника.

3. Лідер – це:

А. це найбільш авторитетний член групи або іншої спільноти, який, завдяки розвиненим особистісним якостям, в результаті групової диференціації виділився на роль неофіційного, або формального, керівника і здійснює суттєвий вплив на групову активність у процесі організації спілкування і діяльності членів групи, стимулюючи їх на досягнення високої продуктивності з мінімальними затратами ресурсів.

Б. це найбільш авторитетний член групи або іншої спільноти, який, завдяки розвиненим особистісним якостям спрямовує групові зусилля на досягнення соціально-корисних цілей.

В. це найбільш авторитетний член групи або іншої спільноти, шукає добровільної участі підлеглих у діяльності з досягнення організаційних цілей.

4. *Оберіть типи лідерів за Платоном:*

- А. філософ
- Б. ватажок
- В. ремісник
- Г. тиран
- Д. воїн
- Е. герой

5. *Співвіднесіть теорію походження лідерства та її авторів:*

1.	Пасіонарності	А.	Л. Гумільов
2.	Теорія рис	Б.	Дж. Мак-Грегор Бернс
3.	Перетворюючого лідерства	В.	У. Мітчел, Е. Еванс, А. Маслоу
4.	Мотиваційна	Г.	Ф. Гальтон, Е. Богардус

6. *За теорією ціннісного обміну (Т. Кучмарські, С. Кучмарські), лідер – це:*

- А. той, хто володіє найбільш затребуваними якостями у значимих ситуаціях;
- Б. той, в кого якості повинні відповідати очікуванням групи;
- В. той, у кого послідовники можуть вчитися (отримати новий досвід, знання, вміння і навички, цінності).

7. *Параноїдальний тип лідера – це:*

- А. Підозрілий, недовірливий до оточення, надчутливий до прихованих загроз передбачуваний, прагне контролю над іншими.
- Б. Лідер є артистом, схильним до драматизації, хоче бути в центрі уваги;
- В. Такий лідер шукає того, до кого можна приєднатись, аби убезпечити себе особисто від провалу й отримати допомогу.

8. *Із наведеного списку виберіть типи лідерів наукового колективу:*

- А. Програміст авторитарний
- Б. Програміст демократичний
- В. Програміст деструктивний
- Г. Організатор авторитарний
- Д. Організатор демократичний
- Е. Організатор деструктивний
- Є. Критик авторитарний
- Ж. Критик демократичний

3. Критик деструктивний

9. Лідерство – це формальна взаємодія.

А. Так

Б. Ні

10. Встановіть зв'язки між ознакою та типом лідерства.

1.	Офіційний статус у групі	А.	ділове; трансформаційне
2.	Ефективність	Б.	ефективне; результативне «всупереч обставинам»; «збились із дороги»; неефективне управлінське
3.	Задоволення потреб послідовників	В.	формальне (управлінське); неформальне

11. Управління – це:

А. це управління, соціально-політичний менеджмент, розробка і постановка цілей, визначення політики організації

Б. це довільний (цілеспрямований) вплив на підлеглих людей і їх спільноти, який приводить до їхньої усвідомленої і активної поведінки і діяльності, відповідно намірам керівника

В. спрямований вплив на систему або окремі процеси, що відбуваються в ній, з метою зміни її стану або властивостей і якостей.

Г. спонукання іншої людини робити те, що вона не стала б робити будучи наданою сама собі

12. Лідерство це:

А. це процес соціально-психологічної взаємодії членів групи чи колективу, коли у важливій для нього діяльності розподіляються ролі, і ерархізуються стосунки та виникають відносини домінування-підлеглості, при яких окремий індивід, визнаний групою як найбільш компетентний, авторитетний та впливовий її член, спрямовує групові зусилля на досягнення соціально-корисних цілей;

Б. розумовий і фізичний процес, наслідком якого є виконання підлеглими офіційних доручень;

В. процес соціального впливу, при якому лідер шукає добровільної участі підлеглих у діяльності з досягнення організаційних цілей.

13. *Співвіднесіть теорію походження лідерства та її авторів:*

1.	Орієнтації на великих людей	А.	Е. Джонс, Х. Хекхаузен, Г. Келлі, К. Девіс
2.	Ситуативна теорія	Б.	Н. Михайловський
3.	Атрибутивного лідерства	В.	Р. Стоглілл Б. Берд, Т. Хілтон, Дж. Шнейдер, Г. Персон, П. Хартлі
4.	Інтегративна	Г.	Д. Мак-Грегор

14. *Компульсивний тип лідерства –*

А. Лідери мають нав'язливе бажання робити все найкращими чином («синдром відмінника»).

Б. Лідер, який самоусувається, тікає від участі в конкретних подіях.

В. Такий лідер шукає того, до кого можна приєднатись, аби убезпечити себе особисто від провалу й отримати допомогу.

15. *Оберіть із даного переліку ознаки лідерства:*

А. Лідер має високі індекси у сфері значимої для групи діяльності;

Б. Висувається на роль провідного у групі стихійно;

В. Здійснює вплив на групові характеристики;

Г. Здатний привести групу до поставленої цілі;

Д. Забезпечує домінування своєї волі над волею інших;

Е. Лідер - член групи;

Є. Джерелом висунення лідера є міжособистісні відносини;

Ж. Центр групових процесів, втілення влади всіх в одній особі;

З. Наявність послідовників;

- И. Відповідає запитам групи;
- К. Поділяє групові цінності;
- Л. Володіє авторитетом.
- М. Всі відповіді вірні

16. *Виберіть загальні ознаки лідерів за Уорренсом Беннісом:*

- А. Управління групою
- Б. Управління собою
- В. Управління увагою
- Г. Управління значенням
- Д. Управління довірою

17. *За теорією «лідера-надлюдини» Ф. Ніцше, лідер – це:*

- А. той, хто грубою силою нав'язує іншим свою волю.
- Б. лідером є вищий біологічний тип людини, яка ігнорує встановлені мораль, цінності тощо.
- В. це той, хто обслуговує послідовників.

18. *Встановіть зв'язки між ознакою та типом лідерства.*

1.	Легітимність	А.	короткотривале; довготривале
2.	Час	Б.	традиційне; раціональне; харизматичне
3.	Сфера діяльності	В.	інструментальне; емоційне
4.	Ставлення до людей і виробництва	Г.	організаційне; професійно-ділове; інтелектуальне; емоційне; вольове; спрямоване

19. *Співвіднесіть теорію походження лідерства та її авторів:*

1.	«Сервант- лідерства»	А.	М. Мемфорд
2.	Гуманістичного лідерства	Б.	Р. Грінліф А. Залізник, Р. Аргіріс, Р. Лікерта
3.	Діяльнісного опосередкування лідерства	В.	А. Петровський
4.	Харизматичного лідерства	Г.	М. Веббер, Р. Хаус

20. *Депресивний тип лідера –*

А. Лідер, який самоусувається, тікає від участі в конкретних подіях.

Б. Такий лідер шукає того, до кого можна приєднатись, аби убезпечити себе особисто від провалу й отримати допомогу.

В. Підозрілий, недовірливий до оточення, надчутливий до прихованих загроз, передбачуваний, прагне контролю над іншими.

21. *Із наведеного списку виберіть типи лідерів, які НЕ відносяться до наукового колективу:*

А. Програміст авторитарний

Б. Програміст демократичний

В. Програміст деструктивний

Г. Організатор авторитарний

Д. Організатор демократичний

Е. Організатор деструктивний

Є. Критик авторитарний

Ж. Критик демократичний

З. Критик деструктивний

22. *Які види невербальної комунікації лідер повинен сприймати в процесі слухання:*

А. акустичний; оптичний, тактильно-кінестезичний, ольфакторний

Б. зоровий, акустичний, тактильний, ольфакторний

В. оптичний, акустичний, ольфакторний;

23. *За теорією Макіавеллізму, лідер –*

А. Лідером є вищий біологічний тип людини – надлюдина, яка ігнорує встановлені мораль, цінності тощо

Б. Лідером є той, хто ігнорує традиції, мораль, перебуває у постійній боротьбі, спрямовуючи зусилля на досягнення мети будь-якими засобами

В. Лідери з'являються в результаті об'єктивної суспільної потреби. На певних історичних етапах складаються обставини, що сприяють висуненню лідера, який добре усвідомлює інтереси певних соціальних груп, є їх виразником та надією на краще майбутнє.

24. Співвіднесіть теорію походження лідерства та її авторів

1.	Лідерство як функція групи	А.	А. Чонг, М. Лі, Д. Томас, Я. Ямаріно, А. Тон
2.	Крос-культурного лідерства	Б.	С. Ейнарсен
3.	«Кредиту довіри»	В.	Е. Холландера, К. Аргіріс, В. Врум, Г. Мінцберг.
4.	Деструктивного лідерства	Г.	Дж. Хоманс

25. Встановіть зв'язки між ознакою та типом лідерства.

1.	Легітимність	А.	традиційне; раціональне; харизматичне
2.	Офіційний статус у групі	Б.	формальне (управлінське); неформальне
3.	Сфера діяльності	В.	організаційне; професійно-ділове; інтелектуальне; емоційне; вольове; спрямоване

4.	Задоволення потреб послідовників	Г.	ділове; трансформаційне
----	----------------------------------	----	----------------------------

26. Шизоїдний тип лідера –

А. Такий лідер шукає того, до кого можна приєднатись, аби убезпечити себе особисто від провалу й отримати допомогу.

Б. Лідери мають нав'язливе бажання робити все найкращими чином («синдром відмінника»).

В. Лідер, який самоусувається, тікає від участі в конкретних подіях. Займає позицію стороннього спостерігача. У діях є одинаком. Старається ухилитись від відповідальності.

27. Лідери наділені авторитетом менеджери посадовим харизматичністю:

А. Так

Б. Ні.

28. Лідери вміють делегувати владу, менеджери схильні контролювати.

А. Так

Б. Ні.

29. Адміністрування –це

А. це управління, соціально-політичний менеджмент, розробка і постановка цілей, визначення політики організації

Б. спрямований вплив на систему або окремі процеси, що відбуваються в ній, з метою зміни її стану або властивостей і якостей.

В. спонукання іншої людини робити те, що вона не стала б робити будучи наданою сама собі

Г. це довільний (цілеспрямований) вплив на підлеглих людей і їх спільноти, який приводить до їхньої усвідомленої і активної поведінки і діяльності, відповідно намірам керівника.

30. За інтегративною теорією походження лідерства:

А. Лідерство залежить від взаємопов'язаних факторів (характеристик особистості лідера, особистісних характеристик послідовників, особливостей організації, соціального середовища)

Б. Лідер виконує роль інформаційного процесора, який веде пошук відповідей на питання зумовленості подій, тобто відбувається виявлення каузальної атрибуції (в основному причин поганої роботи групи і позиції лідера з цього приводу). Знайдене пояснення причин визначає поведінку лідера

В. Лідером стає той, хто має відповідні якості, котрі дозволяють здійснювати сильний вплив на послідовників

Г. Лідерство як спроба зміни поведінки членів групи шляхом впливу на їх мотивації.

6. Методи навчання

Словесні: лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;
практичні: метод вправ, практична робота; наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

7. Форми контролю

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: залік.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл.1.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73

	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Методичне забезпечення

1. Робоча програма.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. База тестових завдань.
4. Мультимедійні презентації.
5. Електронний навчальний курс «Лідерологія».

10. Рекомендована література

Базова

1. Кулініч І. О. Психологія управління : навч. посіб. / Кулініч І.О. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
2. Сопівник Р.В. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів : [монографія] / Р.В.Сопівник. – К.:«ЦП «Компринт», 2012. – 500 с.
3. Кручек В. А. Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування : навч. посіб. / Кручек В. А. – [2-ге видання, доп. і перероб.] – К. : НАКККіМ, 2011. – 302 с.
4. Закон України “Про вищу освіту” // Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К. : Парламентське вид-во, 2002. – С. 112-155.

5. Закон України “Про професійно-технічну освіту” // Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К. : Парламентське вид-во, 2002. – С. 28-50.
6. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні» // Освіта. – 2001. – № 75-78.

Допоміжна

1. Алифанов С.А. Основные направления анализа лидерства // Вопросы психологии. – 1991. - № 3. – С. 90-98.
2. Алифанов С.А. Лидерство в межличностных отношениях в учреждениях интернатного типа: Автореф. дисс. ... канд. психол. наук. – М., 1992. – 18 с.
3. Андреева Г.М., Донцов А.И., Хараш А.У. Принципы исследования межличностного восприятия в условиях совместной групповой деятельности // Межличностное восприятие в группе. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – С. 68 - 85.
4. Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Изд-во МГУ, 1980. – 415 с.
5. Астахова В.И. Концептуальные основы модернизации системы образования в Украине // Як нам упорядкувати нашу вищу школу: VIII Міжнар. студ. науч. конф. Харків, 21 квітня 2001. – С. 20.
6. Аунапуу Т.Х. Детерминанты межличностного статуса в коллективе старшеклассников: Автореф. дисс. ... канд. психол. наук. – М., 1984. – 184 с.
7. Ашин Г.К. Критика современных буржуазных концепции лидерства. – М.: Мысль, 1978. – 136 с.
8. Баштинский А.И. Динамика межличностных отношений во временном учебно - спортивном коллективе: Автореф. дисс. ...канд. психол. наук. – М., 1983. – 17 с.
9. Бендас Т.В. Уровень организованности группы и проблема лидерства (на примере студенческих групп): Автореф. дисс. ...канд. психол. наук. – Л., 1981. – 25 с.
10. Бендас Т.В. Психология лидерства: Учебное пособие. – СПб. : Питер, 2009. – 448 с.
11. Берн Э. Лидер и группа. О структуре и динамике организаций и групп / Эрик Берн. – М. : Эксмо, 2008. – 288 с.
12. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
13. Бех І.Д. Психометодична проєкція особистісно-орієнтованої моделі виховання // Педагогіка та психологія. Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наукових праць. Вип. 152. – Чернівці, 2002. – С. 13-24.
14. Бех І.Д. Ядро особистості у фокусі виховання // Психологія на перетині тисячоліть: Збірник наукових праць учасників П'ятих Костюківських читань: В 3 т. – К.: Гнозис, 1998. – Т.1. – С. 135–144.
15. Бехтерев В.М. Коллективная рефлексия. – М.: ПГ, 1921. – 128 с.

16. Божович Л.И. Проблемы формирования личности / Под ред. Д.И.Фельштейна. – М.: Институт практической психологии. – Воронеж: НПО «МОДЭК», 1995. – 352 с.
17. Бояцис Р. Резонансное лидерство: Самосовершенствование и построение плодотворных взаимоотношений с людьми на основе активного сознания, оптимизма и эмпатии / Ричард Бояцис, Энни Макки ; Пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 300 с.
18. Булах І.С. Пріоритетні позиції у визначенні провідних компонентів та критеріїв розвитку особистості підлітка // Психологія. Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, Випуск 12, 2001. – С. 102-112.
19. Василькова О.І. Методологічні проблеми лідерства в навчальних групах // Психологія на перетині тисячоліть: Збірник наукових праць учасників П'ятих Костюківських читань: В 3 т. – К.: Гнозис, 1998. – Т.1. – С.210–214.
20. Василькова О.І. Определение статуса подростков в учебной группе ПТУ с помощью методики «Анализ неформальных коммуникаций» // Психологія. Збірник наукових праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. Випуск 14. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – С.196–200.
21. Василькова О.І. Проблема дослідження динаміки лідерства в навчальній групі // Экономические проблемы и перспективы стабилизации экономики Украины: Сб. науч. тр. НАН Украины Ин-т экономики пром-сти; Редкол.: Поклонский Ф.Е. (отв. ред.) и др. – Донецк, 1999. – С. 330–336.
22. Василькова О.І., Васильков В.М. Проблеми дослідження та використання неформального учнівського лідерства у виховній діяльності педагога // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – Збірник наукових праць. – Київ: Пед. думка, 1999. – Кн. 1. – С.146–153.
23. Вендов А.И. Социально-психологическое исследование лидерства в малых группах: Автореф. дисс. ... канд. психол. наук. – Л., 1973. – 16 с.
24. Волков И.П. Исследование лидерства как функции групповой задачи. – М., 1978. – 108 с.
25. Волков И.П., Емельянов Ю.Н. К критике «теории черт» лидерства // Человек и общество. – Л., 1973. – Вып. 11. – С. 225-230.
26. Волков И.П. Метод социометрических измерений // Методы социальной психологии. – Л.: ЛГУ, 1977. – С. 90-108.
27. Гончаров В.Д. Лидерство как один из способов организации групповой спортивной деятельности // Руководство и лидерство / Ред. Б.Д. Парыгин. – Л., 1973. – С. 120-129.
28. Долинська Л.В. Стилї педагогічного спілкування та можливості його формування в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. // Психологія. Збірник наукових праць. Випуск 1(4). – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 1999. – С. 17-24.
29. Дубовская Е.М. Влияние лидера на сверстников в юношеских группах: Автореф. дисс. ... канд. психол. наук. – М., 1984. – 17 с.
30. Ершов А.А. Лидер и авторитет группы // Экспериментальная и прикладная психология. – Л., 1971. – Вып. 4. – С. 11-16.

31. Жеребова Н.С. Лидерство в малых группах: Автореф. дисс. ...канд. философ. наук. – Л., 1969. – 19 с.
32. Жеребова Н.С. Лидерство в малой группе как объект социально-психологического исследования // Руководство и лидерство / Ред. Б.Д. Парыгин. – Л., 1973. – С. 54-63.
33. Жеребова Н.С. Типы лидеров неформальных групп: По социально-психологической литературе США // Проблемы философии и социологии. – Л., 1968. – С. 49-52.
34. Зайцева Е.М. Об актуализации одного из видов лидерства в группе // Социально-психологические аспекты первичного коллектива / Под ред. Л.И. Уманского. – Ярославль, 1978. - 133 с.
35. Игры – Обучение, тренинг, досуг ... / Под ред. В.В.Петрусинского // В четырех книгах. – М.: Новая школа, 1994. – 368 с.
36. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. – С-Петербург: Изд-во "Питер", 2000. – 480 с. Серия "Мастера психологии".
37. Коломінський Н.Л. Міжособистісна взаємодія як соціально-психологічна детермінанта становлення громадянськості сучасної молоді у контексті спадщини А.С. Макаренка // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. / За ред. Максименка С.Д. – К.: Гнозис, 2004, т. 6, випуск 2. – С. 159-163.
38. Коломінський Н.Л. Основи психолого-управлінського консультування: Навч. посіб. / Л.М.Карамушка, Н.Л.Коломінський, М.В.Войтович та ін.; За наук. ред. Л.М.Карамушки; Між регіон. акад. упр. персоналом. - К.: МАУП, 2002. – 134 с.
39. Коломінський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Автореф. дис. ... д-ра психол. наук. – К., 2001. – 37 с.
40. Краснова О.Н., Трешилова С.Н. Лидерство и компетентностной подход / О.Н.Краснова, С.Н.Трешилова // «Развитие лидерских умений студентов: проблемы и перспективы»: материалы Международной интернет-конференции. Сборник. Омск, 2012. – 106 с.
41. Кричевский Р.Л. Динамика группового лидерства // Вопросы психологии. – 1980. - № 2. – С. 42 - 49.
42. Кричевский Р.Л. Механизмы лидерства в юношеских коллективах // Проблемы детской и педагогической психологии. – М., 1976. – Вып .9.- С. 23-26.
43. Кричевский Р.Л. Модель одного из механизмов группового лидерства // Психология воспитания в первичном коллективе. – Ярославль, 1980. – С. 110 – 116.
44. Кричевский Р.Л. Психологические основы руководства и лидерства в первичном коллективе: Автореф. дисс. ... д-ра психол. наук: В 2-х т. Т.1.-М., 1985. – 42 с.
45. Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты. – М., 1991. – 207 с.

- 46.Лактионова Г., Зверева И., Стариков Л. Лидер будущего: Новое время, стратегия и практика / Практична психологія та соціальна робота. – 2002, №3, - С.35–54.
- 47.Мейджер Ч. Кто такой харизматический лидер? // Психология современного лидерства: Американские исследования. – М. : Когито-Центр, 2007. С. 91-110.
- 48.Менегетти А. Психология лидера / Перевод с итальянского ННБФ «Онтопсихология». Изд. 4-е, дополненное. – М: ННБФ «Онтопсихология», 2004 г., 256 с.
- 49.Мищенко Т.А. Соціально-психологічний тренінг з формування вмінь саморегуляції емоцій у старшокласників // Практична психологія та соціальна робота, №7, 2000. - С. 10-14.
- 50.Модуль як стати лідером. Програма Міністерства освіти і науки України / ПРООН/ЮНЕЙДС „Сприяння просвітницькій роботі ”рівний-рівному” серед молоді України щодо здорового способу життя” / Автори-упорядники: Денисова О.І., Ковганич Г.Г. – К., 2001. – 114 с.
- 51.Оганесян Н.Т. Методы активного социально-психологического обучения: тренинги, дискуссии, игры. – М.: „Ось-89”, 2002. – 176 с.
- 52.Парыгин Б.Д. Основы социально–психологической теории. – М.: Мысль, 1971. – 352 с.
- 53.Парыгин Б.Д. Руководство и лидерство // Руководство и лидерство / Ред. Б.Д. Парыгин. – Л., 1973. – С. 5-12.
- 54.Платонов Ю.П. Путь к лидерству / Ю.П.Платонов. – СПб. : Речь, 2006. – 348 с.
- 55.Психологическая теория коллектива / Под ред. А.В. Петровского. – М.: Педагогика, 1979. – 240 с.
- 56.Психологические тесты / Под ред. А.А.Карелина: в 2 т. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – Т. 1. – 312 с.
- 57.Психологические тесты / Под ред. А.А.Карелина: в 2 т. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – Т. 2. – 248 с.
- 58.Румянцева В.И., Чангли А.Б. Методика определения стиля лидерства спортивной команды // Социально–психологические методы практической работы в коллективе: диагностика и воздействие. М., 1990. – с. 125-133.
- 59.Румянцева В.И. Социальная психология лидерства в спорте: Автореф. дисс. ... д-ра психол. наук. – Л., 1989. – 48 с.
- 60.Сопівник Р.В. Організація виховної роботи наставником академічної групи в аграрному ВНЗ із формування лідерських якостей студентів. Методичні рекомендації – Київ: «ЦП «Компринт», 2008. – 56 с.
- 61.Шахназарян Н.В. Социально–психологические и личностные характеристики лидеров студенческих групп: Автореф. дисс. ... канд. психол. наук. – Л., 1984. –21 с.
- 62.Шейнов В.П. Психология лидерства и власти / Виктор Павлович Шейнов. – М.: Ось-89, 2008. – 608 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Освітній портал – каталог освітніх ресурсів, новини освіти, вищі навчальні заклади України і Росії.
<http://osvita.org.ua>
2. Електронний навчальний курс «Лідерологія».
3. Депозитай гуманітарнопедагогічного факультету.
4. Вакуленко В.М. Готовність педагога до практичної педагогічної діяльності [Електронний ресурс] / В.М. Вакуленко. Режим доступу // http://www.google.com.ua/Vakulenko.pdf&ei=J2-zUI-yIojLswbgr4DIAQ&usg=AFQjCNF6Qd9Sa8I0Vm_i_psLzfOr9h27qg]